

Turneul T.E.S. peste Atlantic

Un lung turneu peste hotare — al doilea din existența sa — a constituit pentru Teatrul Evreiesc de Stat din București debutul celei de a douăzeci și patra stagiuni. Traversînd Atlanticul, cei treizecișase de membri ai trupei adăugau emoției firești conștiința răspunderii de a fi reprezentanții artei teatrale românești, ale cărei succese peste hotare nu mai sînt azi o nouitate. În nouă orașe nord-americane răspindite de-a lungul și de-a latul S.U.A. și Canadei, T.E.S. urma să se întâlnească cu un public ale cărui gusturi și reacții nu-i erau cunoscute. În săli uriașe — în medie de două mii de locuri — două spectacole, Dybuk și Un șirag de perle, verificate în țară în zeci de reprezentații, își așteptau confirmarea din partea acestuia.

Aplauzele celor peste șazece de mii de spectatori prezenți la cele patruzeci de spectacole jucate în cincizeci de zile, ovațiile și gesturile de spontană recunoștință au fost fără îndoială un omagiu. Un omagiu, neîndoișos, la adresa celor de pe scenă, dar și un omagiu adus României socialiste, ai cărei mesageri au fost considerați în permanență actorii bucureșteni. „Mulțumim statului român socialist pentru darul său atât de însemnat de a ne face cunoscute marile realizări artistice ale T.E.S. din România“ — erau cuvintele ce încheiau cronică apărută în Morning Freiheit, după primele spectacole jucate la New York, pe scena bine cunoscutei Brooklyn Academy of Music. Cele două mii două sute de locuri ale sălii — pline pînă la ultimul (undeva în asistență, printre alte personalități ale vieții culturale americane, celebrii părinți ai Livingului: Julian Beck și Judith Malina). Primele aplauze la scenă deschisă... apoi cele la finalurile de act... în fine... uralele de sfîrșit... și, desigur, rivnițele fluierături aprobative specifice publicului american... Erau reacțiile ce aveau să răsplătească pretutindeni, la New York ca și la Seattle, la Los Angeles ca și la Ottawa, Philadelphia, San Francisco, Vancouver ori Montreal, pe coasta Atlanticului ca și pe cea a Pacificului, dăruirea actorilor, să risipească temerile mereu proaspete — mereu creatoare, la fiecare întîlnire cu un nou public.

A doua zi, miercuri 20 septembrie — prima voce a criticii de teatru newyorkeze Clive Barnes (critic temut, putînd desfîința un spectacol, cum relatau colegii americani, sau dimpotrivă, putîndu-i crea o atmosferă general favorabilă), afirma în New York Times: „Ne face o plăcere deosebită să

salutăm soșirea în Statele Unite a T.E.S. din România. E o companie excelentă, cu stil, de tradiție. Jocul actorilor a fost desăvîrșit. E împedec să trupa constituie un ansamblu sudat. E o scară de teatru neobișnuită și totodată o scară plină de satisfacții“. În aceeași zi, William A. Raidy scria în Long Island Press, sub titlul „Un Dybuk fascinant“: „Brooklyn Academy of Music și-a inaugurat aseară stagiunea cu o fascinantă versiune a piesei Dybuk prezentată de T.E.S. din România. E o experiență deosebit de fericită. În ciuda faptului că nu înțeleg idiș am fost adine mișcat de montare și de cît se poate de desăvîrșita trupă de actori...“ Iar Daily News din 21 sept. aprecia că T.E.S. din România și-a inaugurat turneul „cu o superbă interpretare a dramei clasice Dybuk. Intreaga distribuție susține montarea într-o muncă de echipă fără fisuri. Interpretarea e de prima mîndă, iar decorurile au un efect deosebit...“

„E imposibil să rămîi rece, neutru și academic față de un lucru atît de neobișnuit... „un teatru bun, solid, cu o atitudine solemnă și serioasă față de rolul său“, nota Abraham Schulman în ziarul Forward din 25 sept., în timp ce Morning Freiheit scria astfel: „Un teatru veritabil, adevărat, viu și de o înaltă ținută artistică — Dybuk este un spectacol extraordinar, plin de dramatism. Un spectacol strălucit, colorat, cu un simț ascuțit pentru fiecare detaliu, cu o adîncă înțelegere... Nu întimplător, te gîndești, România c leagănu! teatrului evreiesc... Tutturor le exprimăm recunoștința și omagiul nostru“ și încheia cu amintirile multumiri aduse statului român socialist.

Aceleași superlative vor aprecia și cel de-al doilea spectacol prezentat. Un șirag de perle — despre care New York Times, de pildă, observa că are „o puternică încercătură de patriotism românesc și mîndrie evreiască“. Cîntecele despre frumusețile Bucureștiului dau strălucire Șiragului de perle, „o emoționantă și antrenantă revistă muzicală“ cum o cota Daily News, afirmînd despre spectacol că este „în întregime o explozie de vitalitate.“

Aceleași cuvinte calde, aceleași aprecieri favorabile, destinate regizorilor ambelor spectacole (Franz Auerbach și I. Bercovici), majorității actorilor... la adresa activității T.E.S., în cele peste șazececi de articole (cronici, interviuri, prezentări) apărute în presa americană și canadiană, difuzate la posturile de radio și televiziune.

O dovadă în plus, aducătoare de satisfacții pentru actori, o nouă certificare a îndeplinirii misiunii de ambasadori ai teatrului românesc, dorința exprimată de tinerii oameni de teatru americani și canadieni de a-și desăvîrși studiile teatrale în România, dorința concretizată în scrisorile pe care conducerea I.A.T.C. a început să le primească în acest sens!

Adrian Lupu